

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Horologium Spirituale Scholasticorum Societatis Jesu

Dirckinck, Johann

[Osnabrugi, 1696

IV. Pro Magistris Docentibus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55025](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55025)

INSTRUCTIO IV.

Magistorum docentium.

§. I.

De præstantia & utilitate doctioris.

I. **T**anta est doctioris Magistorum Religiosorum præstantia, excellen-
tia, & perfectio, ut Doctor Angelicus di-
sertè asseverare sit ausus 2. 2. q. 124. a. 3.
ad. 3. *Actum ex charitate docendi alios, es-
se perfectiorem, quàm actum Martyrii, con-
sideratum secundum propriam speciem actûs.*
Ideoq; viri etiam sanctissimi & gravissimi
hoc munus in se suscepere, docendæ juven-
tutis, ut S. Hieronymus, S. Basilius, S. Be-
nedictus &c. Adeo ut Balduinus Moriau
in Hist. Bened. asserat, omnia Cœnobio
fuisse Gymnasia, & omnia Gymnasia Cœ-
nobio. Secuti horum exempla, Canonici
Regulares Præmonstratenses, Dominicani,
Franciscani, aliq; Ordines ante conditam
Societatem.

II. Quanti verò ex eruditione atque
informatione juventutis, in tenellos ani-
mos, ad totam deinde Remp. Christianam
fru-

fructus deriventur, totus mundus clamat. Movit id S. Patriarcham nostrum, ut hoc munus, unum ex propriis & primariis Institututi nostri functionibus esse voluerit.

III. Movit id quoq; viros in Societate præclaros, ut omnem propè vitam suam libenter huic sanctæ functioni consecrarent. Nam docendis humanioribus literis P. Wolfgangus Schönfelderus impendit in Germania annos 21. P. Jacobus Pontanus annos 27. P. Horatius Tursellinus Romæ annos 22. P. Melchior de la Cerda in Provincia Batica annos 41. P. Gaspar Sanchez in Provincia Castellana annos 42. In eadem Provincia P. Petrus de Salas annos 48. Et P. Ludovicus de la Cerda in Provincia Toletana, mirabili constantia annos omnino 50. Eminuit hos inter, fructu uberiore P. Joannes Bonifacius, qui licet à P. Generali ad studia Theologica invitaretur, gratiis actis, pueris erudiendis operam suam, 40. & amplius annis, usq; ad mortem impendit, tanto discipulorum profectu etiam in pietate, ut ex illis supra mille ducentos ad Ordines Religiosos transierint, ut refertur in Biblioth. Script. Soci.

Horum exemplo Magister Religiosus excitet se, desideriumq; ardens teneras iuventutis Christianæ plantulas rectè formandi, atq; omni pietatis, scientiæ & virtutum genere imbuendi concipiat; nec fatigetur, nec sub onere fatiscat, tantorum fructuum copiâ animatus. Pro quo ei servient sequentia documenta.

§. II.

De pietate & virtute Discipulis instillanda.

I. **D**ocumentum. Magister gratiam fructuosè dicendi & docendi crebrò à Deo postulet, imitans B. Aloysium, qui antequam Gymnasiū intrandi signum daretur, atque indidem domum reversus, cum ante, tum post meridiem, ædem sacram adibat quotidie, sanctissimæ Eucharistiæ adorandæ gratiâ L. 2. vitæ c. 5. Idem Magister faciat, & discipulis factitandum suadeat, profectumq; in literis plurimùm à pietate pendere ostendat, exemplo D. Thomæ Aquinatis, B. Alberti M. B. Stanislai & aliorum. *Pietas ad omnia utilis, 1. Tim. 4.*

II. Magister conetur purissimam solius gloriæ divinæ & salutis animarum, intentionem, omnibus suis laboribus scholasticis præfigere, absq; omni fumo inanis gloriæ, præsertim in publicis declamationibus, affixionibus, Comœdiis, ne aliquando à Supremo Judice audiat; Recepisti mercedem tuam. Ac proinde initio doctio- nis, secundum regulam, signo crucis se palam muniat, quod & discipulos facere & horis singulis renovare jubeat.

III. Inter docendum & explicandum, datâ vel captatâ occasione, pii quidpiam subinde inspergat: qualia sunt apti textus S. Scripturæ, Sententiæ SS. Patrum, dicta & facta Sanctorum, variâq; salubria monita & documenta. Idem præstandum in pensis quotidianis, prosa, carminæ, quæ pietatem redoleant.

IV. Antequam ad sacrum Discipuli vadant, publicè in verba intentionis Magister præeat, quæ interpolatim Discipuli repetant flexis genibus. Ut vetò pietas hæc gratior accidat, intentiones, secundum hebdomadæ dies ut in Horolog. Schol. ad horam 4. notatum, varientur, v. g. Hodi-
erna

erna die offero sacrum, rosarium & reliqua diei opera, per S. Angelum Custodem meum SS. Trinitati, ut me in innocentia custodiat, ut oculos, ne videant vanitatem, avertat: aut in gratiarum actionem pro variis beneficiis, aut in satisfactionem pro peccatis, aut ad impetrandum lumen & gratiam in studiis. Hac ratione Magister indies in manu sua habet tot sacra & rosaria, quot discipulos, ad multa pro se suisque beneficia impetranda.

V. Magister doceat Discipulos suos methodum piè audiendi sacrum, præ in salutandi sanctissimum Sacramentum in ingressu templi, orandi sub elevatione, communicandi spiritualiter &c. Item modum exactè ministrandi sacro, cum verò munus id angelicum sit, illud non sordidis & scabiosis, sed solis propè sodalibus, usque bene instructis & nitidis concedat. Prædictorum praxes reperire est in Horologio Juventutis. Tempore sacri crebrò suos visitet, & advertat, num orent, suamque illam pietatem Deo gratissimam esse reputet: oratio verò fiat, junctis manibus, Magistro prælucente.

VI. Instruat eos in modo peccata rite expiandi, quoad numerum & speciem peccatorum, tam interiorum quam exteriorum (prudenter tamen & pro capacitate Discipulorum, ne eos doceat, quae nescire praestat). Doceat quoque illos praxin eliciendi attritionem, contritionem, propositum emendationis, cum iis quae ante & post exomologesin in tribunali sacro à poenitente dicenda sunt. Invigilet quoque, ut quisque certum & eundem conscientiae arbitrum constanter adeat, cuius nomen in scripto Magister asservet, ut eidem pro instructione & directione discipulum commendare valeat. Similiter in praxi se praeparandi ad sacram synaxin & post eam gratias agendi, probè discipulos informet.

VII. Exhortationes habeat Professor captui Discipulorum accommodatas, juxta scholae cujusque gradum: saepe utatur exemplis, historiis, similibus, è Paedagogo Christiano, Paradiso puerorum, aliisque probatis historiis depromptis. Exhortatione finita examinet, quid quisque observaverit, tum ut attendant diligentius, tum ut altius menti infigant audita.

VIII.

VIII. In tradenda catechesi, caveat, ne majorem horę partem, in recitandis lectiõnibus, verbisq; latinis vernaculè interpretandis, dictandisve verborum sensibus extrahat: sed potiùs explicandis clarè fidei nostrę mysteriis, & dogmatibus diutiùs inhæreat, eaque exemplis, rationibus, & similibus illustret, ac plures examinet, num bene percepta fuerint. Instruat quoque rudes in faciliõribus fidei controversiis, ne fundamentis fidei careant, & ad Hæreticorum terras aliquando delapsi turpiter à fide deficient. Nec recitent Catechismum more psittacorum; sed ita intelligenter, ut interrogati, v. g. quid est Ecclesia, quid Confirmatio, quid extrema unctio, rem ipsam, licet non ad verbum, declarare possint, & linguâ vernaculâ exprimere.

IX. Sodalitatis Præses curet, ut Sodalitas tam Angelica quàm Mariana floreat, atq; ad illam non admittantur sine delectu, nec nisi pietatem & modestiam competentem probârint. Leges Sodalitii sæpius prælegantur, negligentes moneantur, si aliquoties moniti defectus non emendent, ad tempus, vel omnino excludantur, præser-

fertim enormiter malè se gerentes. Signent quoq; nomina sua in Tabella onomastica, ut absentię ratio Præsidi constet. Exomologeses pro Sodalitate, & potissimum menstruæ, earumve omissiones, signo aliquo notētur in distincto lineis duodenis catalogo, in apice menses, à linea Sodalium nomina, ordine alphabetico, exhibente, quo per anni decursum negligentes moneantur, & sub anni finem in catalogo examinis, notæ pietatis faciliùs designentur. Ut verò pueri in infima Grammaticę ad confessionem hebdomadariam nimium adstringantur, viri prudentes non suadent, ob periculū, ne ex consuetudine absq; dolore & emendationis proposito, vel ob respectum Magistri confiteantur: Nisi is die sabbatino præviè ad dolorem eliciendum in schola illos disponeret.

X. Diebus Sabbatinis à meridie, ultimâ mediâ horâ, non est prælegendus unâ serie, liber pius: quia minor inde fructus percipitur; sed potiùs habenda est practica instructio, v. g. de modo piè surgendi, manè orandi, intentionem formandi, confitendi, communicandi, sacro ministrandi.

conscientiam examinandi, rosarium, officium B. V. recitandi, aliisque praxibus, quæ videri possunt in Horologio Juventutis. Item de bonis & malis moribus. Legendæ quoque quot mensibus regulæ studiosorum, & nunc hæc nunc illa explicanda atque inculcanda.

XI. Magister singulari cura & industria septena hæc puncta suis Discipulis, ab initio doctæionis ad finem inculet. 1. Timorem & amorem magni Domini Dei nostri: qui sunt duo poli & cardines vitæ nostræ, initium sapientiæ & finis. 2. Horrorem peccati mortalis, quod malum est, ex quo prodit omne malum. 3. Affectum & gustum orationis, ut libenter orent, qui fons est omnis boni. 4. Tenerrimum amorem erga magnam Matrem, S. Angelum Tutelarem, S. Josephum, aliosque Patronos: qui in seductionis, corruptionis, aut damnationis æternæ periculis opitabuntur. 5. Singularem amorem, honorem, reverentiam & obedientiam erga Parentes, majores & Magistros, ut sint longævi super terram. 6. Exactam methodum perfectæ exomologeseos & synaxeos. Illa
cuim

enim est secunda post naufragium tabula, quâ plerique suo tempore summè indigent. Hæc est antidotum contra mortale venenum peccati longè efficacissimum. 7. Denique memoriam Novissimorum, præsertim inferni & æternitatis: quæ sunt omnium terribilium terribilissima, & potentissima contra omne peccatum fræna.

XII. Præses Sodalitatis, aut Magister, Sodales B. V. adultiores doceat practicè modum meditandi; & tres modos orandi, qui ad meditandum disponunt: hac enim ratione faciliùs & peccatorum horrorem concipient, & ad studium virtutis excitabuntur. Beatus Aloysius adolescens adhuc sæcularis, mysteria vitæ Redemptoris, non sine lacrymis, raris luminibus, & inflammatis affectibus meditabatur. In Italia Confessarii Sodalium, pœnitentibus meditandi praxin accuratè tradunt, cum magno adolescentum in virtute progressu, teste P. Lancicio in opusc. de Super. c. 19. Tempus hæc aliâque docendi, præter semihoram sabbatinam dabit quadrans ante horam, diebus festivis & Dominicis: sic quoq; adolescentes meliùs dispositi ad

oran-

orandum, sacrum audiendum accedent. Ne verò receptus & laudatus in hac Provincia usus hunc quadrantem lectione libri pii, vel instructione sacra transigendi, in defuetudinem abeat, sollicitè curandum erit.

XIII. Doceat Magister Discipulos suos, juxta eorum capacitatem, mores inurbanos & rusticos deponere, pravas consuetudines tollere, iram, impatientiam, cerebri pertinaciam frænare, idque usu examinis particularis. Arbores tenellæ, curvæ flecti queunt, non annosæ: passionum funiculi, si à teneris non frangantur, excrescunt cum annis in rudentes, qui ad inferos detrahunt. Doceat quoq; eos gulam bolo aliquo delicatiore defraudare: feriâ sexta ad honorem Christi crucifixi, aut sabbato in honorem B. V. ac pro felici morte jejunare, aut pridie sacræ synaxeos majore saltem temperantiâ cœnare, pro excitanda vel augenda cibi cœlestis orexi. Licet non cum eo rigore, quo B. Aloysius adhuc sæcularis, qui feria quarta, sexta & sabbato jejunio rigido carnem macerabat, & quidem feria. 6. solo pane & aqua contentus. L. i. c. 6.

XIV.

XIV. Instruat suos, præsertim adultiores in usu operum pœnorum: exemplo S. Joannis Baptistæ in tenera ætate pelle cameli carnem atterentis, idque faciant vel pridie communionis, vel sabbato ad honorem B. V. vel feria sexta ad honorem Christi patientis, vel in pœnam & vindictam peccati cujusdam gravioris. Cujusmodi opera pœnosa sunt 1. flagellatio seu usus disciplinæ, ut vocant, seu funiculorum nodis implexorum, quod in hyeme ob frigoris acrimoniam, etiam in brachio fieri potest, aut paululum supra genua. Præluxit B. Aloysius, adhuc sæcularis. L. 1. c. 6. 2. Usus catenulæ aut cinguli cilicini, tanquam vestis immortalitatis. In quo rursus prævit B. Aloysius l. c. 3. Esse potest, duriusculè cubare v.g. in quadragesima feria 6. Vel pridie communionis. B. Aloysius studiis vacans, lodicibus afferculum supponebat. 4. dum soli versantur in cubiculo, expansis brachiis orare quinquies orationem dominicam & salutationem angelicam, ad honorem quinq; Christi plagarum. Orare aliquamdiu nudis genibus, sed non nisi in ætate, nec super lapide, sed as-

sere. Proderunt hæc ad celerius obtinendū,
quæ desiderantur.

XV. Instruat Professor Athletas suos
pugnare & debellare tentationes, præser-
tim contra castitatem. Præter novena
amuleta in Horologio Scholasticorum ad
horam 6. præscripta hîc adjicio terna se-
quentia. 1. Est à P. Bernardino Realino in
vita & à morte miris patris clarissimo, Ju-
veni cuidam contra fœda nocturna somnia
remedium flagitanti, datum: Vesperi in-
quit, prope cor ter signa te signo crucis,
tertio dicens: per sanctam Virginitatem
tuam, purissima Virgo emunda carnem
meam, in nomine Patris & Filii & Spiri-
tûs Sancti. 2. Alterum remedium est, in-
gruente tentatione, de alia re diversa co-
gitare, compositionem thematis aut me-
tri inchoare, in locum solitarium non se-
cedere; sed potiùs cum socio bono sermo-
nem instituere. Item tentationes con-
scientiæ Arbitro aperire. 3. Tertium est
tentationi materiam subtrahere. Subtra-
he ligna foco, si vis extinguere flammam.
Quid oleum flammæ adjicimus? quid ar-
denti corpusculo fomenta ignium mini-
stra-

stramus (ait S. Hieronymus ad Eustoch.)
Vinum & adolescentia duplex est incendium voluptatis.

XVI. Hortetur Magister Discipulos, ut legant Libros pios, quadrantis unius vel medię horulę spatio, saltem Dominicis & festis. Delectabantur his B. Aloysius & B. Stanislaus literis operam dantes. Eo fine in variis sodalitiis hujusmodi libelli affervantur, ut inter Sodales distribuantur.

XXII. Pridie Calendas Januarii eligatur Patronus Annuus, uti & pridie Calendas mensis cuiusve Patronus mensis: electio fieri potest vel sortitione, è pluribus schedulis Sanctorũ primariorum istius mensis nomine signatis, unam extrahendo, quę Patronũ determinet: cujus deinde nomen thematis describendi initio præfigatur, totiũsq; mensis decursu colatur, & invocetur. Iodies quoq; , si parumper ante sacrum, dum alii exeunt, præstolandum sit, prælegatur vel ex fastis Marianis, velex anno Cœlesti P. Nadasi vita Sancti, vel Sanctorum istius diei. In honorem B. V. aut Patroni scholam verrere, honorarium sit, non pœna.

XVIII. R. P. Julius Brignole, fama sanctitatis in Societate clarus, nihil discipulis suis vehementiùs sapiùsque inculcabat, quàm religiosi status desiderium, ne scilicet in mundo, posito in maligno æternùm perirent, sed in religione veluti salutis arca à diluvio cum paucis salvarentur. Verum qui Patrem hunc imitari gestit, religiosum statum in genere solùm commendet, juxta Regulam 24. Sacerdotum. Pro deliberatione de vitæ statu servire potest Horologium Juventutis, ejus praxin exhibens.

§. III.

De modestia Discipulis inculcanda.

I. **M**agister infimæ Grammatices, ab initio doctioris & primo in scholam ingressu singulari studio & indultriâ Discipulis suis inculcet modestiam. 1. Servandam in schola: hac enim deficiente Magistri cura, labor, clamor, fatigatio plurimùm augetur, & discipulorum progressus retardatur. 2. Deinde modestiam servari jubeat, in exitu ad templum, & in area; tum ut meliùs dispositi ad sacrum accedant; tum ut dissolutione suâ oculos

86 *De modestia discipulis inculcanda.*
externorum non offendant. 3. Et vel maximè curet modestiam in templo, ob reverentiam divinæ Majestatis, & SS. Angelorum præsentiam atque hominum, in quorum oculos immodestia incurrit. Qui verò hac in parte deliquisse notati fuerint, pœna minimè careant.

II. Ad modestiam hanc exactissimã scholarũ tempore obtinendam, Magister non permittat. 1. Ut dum recitandi, repetendi, disputandive facultatem discipuli flagitant, identidem clament, Ego, Ego, vel quid simile: turbatur enim continuis his clamoribus harmonia & quies scholæ, nec sine dispendio temporis. Innuant ergò potiùs digito vel manu extensa, si recitare vel respondere desiderent. 2. Non sinat eos, dum facultatem prædictam petunt, in scamna assurgere: æstivo enim tempore pulveres excitantur, Magistro & Discipulis devorandi, non sine sanitatis detrimento. 3. Non permittat discipulos humi procumbere, sese post alios abscondere, aliãve latibula quærere ad securiùs tabulandum. 4. Syndicos nonnullos constituat è maturioribus, & fidelioribus, in sublimiore
Ma-

Magistratûs scamno confidentibus, qui garrientes observent, & annotent, vel mox Magistro indicent. Tempore autem sacri Magister eo loco flectat, quo suos commodè observare queat, indiesque visitet.

§. IV.

De bonis moribus Discipulorum.

Cùm boni liberalésq; mores, ingens juventutis decus sint & ornamentû,

I. Allaboret Magister sedulò, ut discipulorum suorum mores poliat; & si quæ in iis sit barbaries, corrigat: nihil in verbis procax, nihil in incessu rusticum, nihil in toto habitu indecorum, & in vestitu sordidum appareat. Proderit subinde prælegere nonnihil ex Schola Urbanitatis, aut ex Horologio Juventutis, leges decoræ in mensa & consortiis.

II. Non pudeat Magistrum ad morum elegantias practicè Discipulis monstrandas descendere, & ostendere, quî pileus deponi, reponi, manûve teneri debeat, quis modus manum exosculandi, se vertendi, honoratiores prætereundi, alloquendi &c.

III.

III. Non minimum momenti habebit, si simul ac absurdum aliquid à quopiam commissum sit, statim id corrigatur, & quandóque deridendum publicè proponatur.

IV. Professores ipsi inter se decorè & eleganter agant, devitatis tamen aulicis, maximè dum prostant in publico.

V. Mane & vesperi parentes adire salutis gratiâ pueri doceantur: à quibus etiam sub somnum benedictionem petant.

VI. Revereantur in publico, non nostros tantùm, sed & cujusvis ordinis Religiosos, Ecclesiasticos, Cives etiam in civili quapiam dignitate constitutos.

VII. In scholis & multò magis in templis, non sedeant chlamydibus involuti, aut manus abscondas habere permittantur.

VIII. Ante Professoris ingressum, nullus in schola, clamor, petulantia, aut insolentia toleretur, constituaturq; Censor, qui attendat, & petulantes annotet. Assuescant pueri Gymnasium & loca vicina velut sacrarium quoddam modesto silentio venerari.

IX. Ad prædicta faciliùs impetranda, plurimùm proderit usus notę malorum morum, & locutionis vernaculę. Nec facilè permittantur plures, absq; necessitate simul scholâ exire, aut emanere diutiùs, ex quo multa possunt oriri mala.

S. V.

Asper gubernandi modus.

Duo extrema in Discipulorum regimine vitanda sunt, asperitas & remissio. Asperitas & rigor nimius est. 1. Si in lectionibus, compositionibus, & cæteris injungendis, res ipsa quę proponitur sit prolixior & captum Discipulorum superet. 2. Vel licet in se ardua non sint, is tamen cui injunguntur, ingenio, memoria vel scientia destituatur. 3. Si agatur verbis asperioribus, modòq; desperato, præsertim si suspicetur Discipulus, id ab immoderato Præceptoris affectu proficisci. 4. Si lectio, thema, absentię ratio exigatur eo tempore, quo discipulus meritò excusatus est, vel ob Dominorum obsequia, vel alias ob causas. 5. Si excusationes & rationes primo statim aspectu,

tana-

tanquam mendacia, eo non audito, rejiciantur. 6. Si gravia & levia eodem exigantur rigore & ordine. 7. Si suspiciosum se Præceptor ostendat, & ita affectum erga aliquem, ut putet Discipulus nulla in re se posse satisfacere, si laudat nunquam aut rarò, vituperet verò & reprehendat semper. 8. Si malam de Discipulo opinionem præferat, & omnia in deteriore partem interpretetur. 9. Si regularum, disciplinæque exactam observantiam spectans, nesciat compati ætatis infirmitati. 10. Si quid obscure aut æquivocè jubeat, aut loquatur, quasi studio nolit intelligi, quò semper liberum sit Discipulum arguere. 11. Si Discipulo justa de causa facultatem absentie, vel aliud quidpiam petenti neget, aut durum se reddat. 12. Si quæ dubia sunt, semper scrupulosius & rigidius interpretetur. Et denique regulæ quadragesimæ Professorum humaniorum neglectus.

S. VI. Remissus dissolutusq; gubernandi modus.

SI tantùm magna & quæ scandala sunt, curentur, fabulæ verò & petulantia
alia.

aliâque minora negligentur. 2. Si modestia, disciplina, silentium, suavitatis prætextu, minùs accuratè urgeantur. 3. Si injuncta, à Discipulis suo tempore non exigantur, excusationes inidoneæ admittantur. 4. Si ex frequenti aliquorù transgressione, assuescat Professor, quasi minùs mala judicare, quæ mala sunt. 5. Si improbet quidem aliquorum negligentiam; sed ne contristet, aut contra se crabrones excitet, non corripit. 6. Si ad complacentiam particularium, vel ob sensuales privatosq; affectus facilè concedat, conniveâtq;, quæ disciplinæ non conveniunt. 6. Si prætextu suavitatis permittat se negligi, aut quæ dicit, contemni. 8. Si ex naturali timiditate, frigidè moneat & puniat, ut delinquentem non moveat: quasi illa admonitione id tantùm voluerit, ut officio functus videatur. 9. Piâ quadam opinione, levia omnia existimare, nec considerare, quò tandem res terminari possit. 10. Jocari, ridere, familiariter agere cum Discipulis. Eccli. 30. *Lacta filium tuum & paventem te faciet, lude cum illo & contristabit te, ne corrideas illi, & in novissimo obstupescant dentes tui.*

Hac pro juventute bene regenda ante complures annos novellis Magistris scripto communicabantur & ferè desumpta sunt ex Industriis P. Claudii, ad curandos animæ morbos. c. 2. quæ attexere volui, ut prosint pluribus. §. VII.

De modo excitandi juvenes ad studia.

1. **M**agister sit alacer, non morosus, quique se nihil pluris facere ostendat, quàm illud studium quod tractat. 2. Excitet æmulationē inter partes adversas, & adversarios victores præmiis & immunitate aliqua afficiat, v.g. die recreationis.
3. Quod laudari potest in Discipulis laudet, ducanturque potiùs amore honestatis, aut suavitate; quàm poenis & verberibus. Sciat tamen Magister non omnes pueros eodem instituto regi posse; ac proinde diligenter in cujusque genium & indolem inquiret. 4. Si quis sit, qui in re mala se non emendet; non statim procedatur ad plagas, sed primò moneatur privatim. 2. Publicè.
3. Privatim minetur confusionem publicam. 4. Injungat aliquam poenitentiam. 5. Confundat publicè. 6. Ex sententia Imperatoris ad plagas descendat. 5. Caveat cognominibus aut viliter suos compellare: illi

illi enim erga se invicem, & ipsos Præceptores eundem convitiandi & vilitatis modum induunt. 6. Suavis ex æquo sit omnibus, blandus & familiaris nemini; quòd ea res, sicut frequenter istiusmodi animularum spiritus inflat, ac potervos efficit; ita cæterorum animos avertit; & nescio quâ invidiâ, velut pestilenti sidere afflatus præcipitat. Si quibus erit aliquid indulgendum, sint ii, quos publicè pietas, modestia, & diligentia præ cæteris commendat. 7. Sit locus honestior, ubi argumenta diligenter facta suspendantur: v. g. rostra ubi prosa, Parnassus ubi carmina, his legibus, ut immunitate aliqua gaudeat, vel alium etiam semel liberare possit. E contrario, sit etiam Tullianum, ubi negligentium, vel magnam partem aliunde describentiû themata suspendantur inversa, donec insigni diligentia refigi mereantur. 8. In renovatione Magistratûs proponi poterunt tria præmia elegantiora, quæ finito mense distribuenda erunt, primum, omnium iudicio pietissimo; alterum modestissimo, tertium diligentissimo: nec cæteri, qui ad hos suffragiorum multitudinem proximè accedunt, præmiolis careant.

De aliis scholasticis exercitiis, quia instituti mei brevitatis id non finit, tractare supersedeo. Videatur prolixè P. Masenius in Palæstris, Babinus succinctius in Verisimilibus. Et brevissimè, Principia Literarum Humaniorum, ante triennium Coloniae impressa.

S. FRANCISCVS XAVERIVS
SOCIETATIS IESV
INDIARVM APOSTOLVS.

H. Caris sculp.